

فولکلور میانہ

(فرسنگ عامہ میانہ)

تألیف:

محمد صادق نائبی

موسساتنشاورم جهان جام جم

سرشناسه: نائبی، محمدصادق، ۱۳۵۲ -

پدیدآورنده: فولکلور میانه / مؤلف: محمدصادق نائبی

مشخصات نشر: تهران: محمدصادق نائبی. تهران: جهان جام جم، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۹۶ ص. : مصور، جدول.

۹-۳-۰۰۳-۳۹۶-۶۰۰-۹۷۸ : شابک

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

عنوان به انگلیسی: Folklore of Miyaneh

موضوع: ۱. میانه - سرگذشتنامه ۲. میانه - جغرافیای طبیعی ۳. آثار تاریخی - میانه

الف. عنوان کتابخانه ملی ایران ۲۱۲۱ / ۳ / ۲۲۵۷ / ۹۵۵ / ۳۹۸۹۰ - ۸۳ م

مؤسسه انتشارات جهان جام جم

فولکلور میانه

تألیف: محمدصادق نائبی

ناشر: مؤسسه انتشارات جهان جام جم

مدیر تولید و ناظر فنی چاپ: عطفی یاسینی

چاپ و صحافی: خدمات چاپی یاسینی

نوبت و سال انتشار: بهمن ۱۳۹۴

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۸۸۰۰ تومان

www.nashrejamejam.com

نشانی: تهران - میدان انقلاب - خیابان کارگر جنوبی - خیابان لبافی نژاد غربی - کوچه سیمین - پلاک ۵

تلفکس: ۶۶۵۹۶۶۱۸ : تلفن: ۶۶۹۲۶۶۳۴ - ۶۶۵۶۵۸۲۵

هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق استفاده از عنوان کتاب و همچنین چاپ و نشر تمام یا بخشی از این اثر را به هر صورت ندارد و متخلفین به موجب بنده از ماده‌ی قانون حمایت از ناشران تحت پیگرد جدی قانونی قرار می‌گیرند.

ارتباط با نویسنده از طریق ایمیل: msnaebi@gmail.com

فهرست مطالب

۵.....	پیشگفتار مؤلف.....
۶.....	مقدمه دکتر محمدزاده صدیق.....
۸.....	بخش مقدماتی: میانه شناسی.....
۸.....	موقعیت جغرافیائی میانه.....
۹.....	وسعت میانه.....
۱۰.....	جمعیت میانه.....
۱۱.....	تقسیم بند کشی شهرستان ویژه میانه.....
۱۱.....	فلسفه وجود میانه.....
۱۲.....	وجه تسمیه میانه.....
۱۴.....	میانه در تاریخ.....
۱۶.....	میانه در نوشته های جهانگردان مورخان.....
۲۰.....	منابع و مراجع این بخش.....
۲۱.....	زبان مردم میانه.....
۲۲.....	گویش مردم میانه.....
۳۵.....	نژاد.....
۳۶.....	شهرنشینی.....
۳۹.....	دین و مذهب.....
۴۰.....	فولکلور میانه.....
۴۲.....	آداب و رسوم مردم میانه.....
۴۲.....	چارشنبه سوری.....
۴۲.....	شب چله.....
۴۳.....	بایرام (عید).....
۴۳.....	یاس (عزا).....
۴۴.....	توی (عروسی).....
۴۶.....	اوشاق اولما(تولد نوزاد).....
۴۷.....	محرم - شاخسی واخسی.....
۴۸.....	ایناملار (باورها).....
۴۹.....	موسیقی آذربایجانی.....

- ۵۰ رقص آذربایجانی
- ۵۳ اؤلچولر (واحد‌های اندازه گیری)
- ۵۵ اویونلار (بازی های محلی)
- ۶۶ ادبیات شفاهی میانه
- ۶۶ ادبیات منظوم
- ۸۱ ادبیات منثور
- ۹۶ منابع و مراجع این بخش

www.ketab.ir

پیشگفتار مؤلف

فولکلور به معنای فرهنگ عامیانه یا باور عامیانه یک واژه لاتین مرکب از **Folk** به معنی مردم یا توده و **Lore** به معنای دانش است و مجموعه افسانه ها، داستانها، مثلها، متلها، باورها، موسیقی، ادبیات شفاهی، رسم و رسوم را در بین یک مردم یا طایفه شامل می شود.

این اصطلاح را نخستین بار یک عتیقه شناس انگلیسی به نام ویلیام تامس در مقاله خود بکار برد و در دهه های گذشته با معادلسازی های "فرهنگ عامه"، "فرهنگ توده"، "مردمشناسی"، "باور عامه" و غیره در ایران مصطلح و متداول شد.

راهیابی هزاران فولکلور را اقوام مختلف ایرانی در قرنهای مختلف به اشعار شعرای ایرانی و تاریخ مورخان نشان می دهد. فرهنگ عامیانه طبیعتاً دارای قدمتی بس فراتر از ادبیات مکتوبمان است طوریکه همین اکنون نیز بسیاری از ادبیات مردمی داریم که هنوز به ادبیات مکتوب راه نیافته است. تا همین اخیر در هر خانواده لااقل یک دایره که تسلط به دهها داستان و افسانه و شعر و معما و ... داشت و مجالس و محافل را گرمی می بخشید به حضور تلویزیون در خانه ها این ادبیات شفاهی تقریباً رو به نابودی است و نگرانی از مکتوب و ثبت شدن آن وجود دارد.

اینجانب با توجه به تحقیقات و تألیفات گسترده در باب زبان شناسی از سال ۱۳۸۰ بدینسو، بر آن شدم این بخش از فرهنگ میانه را تثبیت و تدوین نمایم. پیشتر این بخش را جزو کتاب "میانه" آورده بودم و مورد استقبال عموم قرار گرفته بود چراکه تجميع فرگشت یک شهرستان در یک مجموعه کاری سخت است، لیکن احساس کردم باید کتابی مستقل در این باره منتشر گردد تا توجه بیشتری به این موضوع گردد و رفته رفته این تدوین، تکمیل گردد.

آنچه بنده در این کتاب آورده ام شاید یک از هزار باشد و بر محققان و صاحب نظران است که این تحقیق ناقص را تکمیل نمایند و برای آیندگان به یادگار گذارند.

مقدمه دکتر محمدزاده صدیق

فولکلور، همه عناصر و مواد ارزش‌های مادی و معنوی توده‌های انسانی را در بر می‌گیرد که همگی بیرون از حیطه دانش آموختگی رسمی ایجاد شده باشند و در واقع به مجموعه سواد فرهنگی یک قوم و ملت اطلاق می‌شود که آن‌ها را بیرون از مکتب و مدرسه یاد می‌گیرند، می‌آفرینند و به نسل‌های باریک انتقال می‌دهند. مواد و عناصر فولکلور، خالق و ابداع کننده مشخصی ندارند و از اندیشه‌ها و آئین‌های ماکم، جامعه نیز که بر خلاف میل توده‌های مردم باشد تبعیت نمی‌کنند و در واقع حافظه تاریخی و میراث معنوی یک قوم به شمار می‌آیند.

نمی‌توان برای به وجود آمدن فولکلوریک، تاریخ معینی تعیین کرد. آفرینش آن‌ها از دوران حیات ابتدایی بشر و دگرگونی زندگی آنان شروع می‌شود، یعنی از دوران تحول حیات، دوره‌های گردآوری خوراک، و دوره‌های شکارچی‌گری، گله‌داری و کشاورزی تا عصر رادیو و تلویزیون و اینترنت.

کتاب حاضر، بخش‌هایی چشم‌گیر از مواد ادبیات شفاهی و فولکلور آذربایجان را در بر می‌گیرد. مؤلف اثر که سال‌هاست در زمینه پژوهش‌های مربوط به شهر دیرین سال میانا (Mayana) به کارهای دراز آهنگ و پر توش و توانی دست بازده، در این کتاب که حجم و پر محتوا توانسته است از سروده‌ها و ساخته‌های آئینی، دین و مذهب، آداب و رسوم، و بازی‌های محلی، گونه‌های ادبیات شفاهی و جز آن در ولایت تحت مطالعه‌اش سخن گوید. وی بهر از این، کتابهای میانه^۱، مشاهیر و مفاخر میانه^۲ و تاریخ و جغرافیای میانه^۳، مشاهیر میانه^۴ را نیز انتشار داده است.

مؤلف کتاب در آغاز سخن از اتیمولوژی و ریشه‌شناسی نام جغرافیایی میانا و پیشینه و ویژگی‌های گویش ترکی این سامان سخن می‌گوید و استنتاجات بجا و جالبی از پژوهش‌های خود به دست

^۱ نائبی، محمد صادق، میانه، تهران، نشر جان جهان، ۱۳۸۴.

^۲ نائبی، محمد صادق، مشاهیر و مفاخر میانه، تهران، پینار، ۱۳۸۷.

^۳ نائبی، محمد صادق، تاریخ و جغرافیای میانه، تهران، تکدرخت، ۱۳۹۲.

^۴ نائبی، محمد صادق، مشاهیر میانه، تهران، پردیس دانش، ۱۳۹۲.

می‌دهد. سپس در بحث از مواد فولکلور بیشترین همت بخود را صرف معرفی نمونه‌های ادبیات شفاهی و موسیقی آن می‌کند.

در بخش موسیقی، سه گونه موسیقی سنتی، آشیقی و مقامی را معرفی می‌کند و آن را «هنر متعالی» می‌نامد و معرفی رقص یا حرکات موزون آذربایجان را با آوردن گونه رقص پهلوانی، حماسی، رزمی و انواع آن نظیر قایتاغی، مصری، کور اوغلو باغیرتسی و غیره اعتلا می‌بخشد.

در بخش ادبیات آشیقی از ۱۴۰ آهنگ آشیقی و گونه‌های گوناگون قوشغو (شعر)های آن نام می‌برد و انواع شعر ترکی را معرفی می‌کند.

در بخش گه‌ها، ادبی منظوم و منثور فولکلور آذربایجان بحث نوینی پیرامون «دنییم» یا اصطلاحات جوش خورده دارد که برای اهل تحقیق مفید فایده است.

این‌جانب ضمن ارج نهادن به کوشش‌های مؤلف محترم در اقدام به بررسی و بازشناسی خاص بخشی از مجموعه بزرگ فولکلور آذربایجان، امیدوارم در آینده بتوانند به تکمیل مباحث مربوط به موضوع اصلی و گردآوری نمونه‌ها، راویان از گونه‌های ادبیات شفاهی و شرح بیشتر نمادهای فولکلوریک موفق گردند.

والله یؤید من یشاء

دکتر ح. م. صدیق

تهران- دی ماه ۱۳۹۴